

Erfgoedbeleid Purmerend 2017

Voorwoord

Het erfgoed van Purmerend is belangrijk voor de aantrekkelijkheid van onze gemeente. Dat geldt niet alleen voor de bewoners maar ook voor gasten van buiten. Het rijke verleden speelt een rol in de beleving van onze gemeente. Het kan ook als inspiratiebron voor nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen dienen. Om onze monumenten voor de lange termijn te behouden en te behoeden voor verval en aantasting, is gemeentelijk beleid noodzakelijk. De gemeente kent naast de bijzondere gebouwen ook andere cultuurhistorisch waardevolle sporen van het verleden, zoals wegen, waterlopen en andere sporen in het landschap. Het is ook om deze reden dat we in plaats van monumentenbeleid liever spreken van erfgoedbeleid. Met veel voldoening presenteer ik u dan ook het eerste erfgoedbeleid van Purmerend.

Nieuwe wettelijke taken en ontwikkelingen maakten het opstellen van dit beleid nodig. De wet kent de verplichting om cultuurhistorie te betrekken bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen. De inwerkingtreding van de Erfgoedwet is de aanleiding om een nieuwe Erfgoedverordening vast te stellen. Het monumentenbeleid en het archeologiebeleid, voorheen nog gescheiden van elkaar, komen in het erfgoedbeleid samen.

In dit beleid legt Purmerend ook haar visie op en ambities met het erfgoed neer. Het erfgoed getuigt van ons verleden en geeft karakter en identiteit aan onze leefomgeving. Bovendien geeft het herkenning voor bewoners en verrassing voor bezoekers. Het is daarom belangrijk dat we de kansen zoeken en benutten om onze kwaliteiten te koesteren en uit te dragen en bij nieuwe ontwikkelingen te betrekken om de identiteit van Purmerend te versterken.

Mijn doel is het de komende jaren de rijkdom aan schatten goed te behoeden, te benutten én uit te dragen voor onze toekomstige aantrekkelijke leefomgeving.

Ik spreek hierbij mijn waardering uit voor de inzet van alle partijen en iedereen die zich inzet voor de vergroting en de verspreiding van kennis over het erfgoed van Purmerend.

Hans Krieger
Wethouder van Purmerend

Samenvatting nota

Purmerend heeft een lange geschiedenis. Hoewel het grootste deel van de stad pas in de tweede helft van de twintigste eeuw gebouwd is, kent Purmerend toch vele verhalen en genoeg historische gebouwen en objecten om als een historische stad beschouwd te worden. Vele monumenten en verhalen uit het Purmerendse verleden getuigen hiervan. Deze geschiedenis is echter lang niet bij iedereen kenbaar en vaak ook niet zichtbaar in de openbare ruimte.

Onze visie is dat erfgoed waardevol is voor de stad, om meerdere redenen. Onze ambitie is de beleving van het erfgoed voor en door bewoners en bezoekers te verbeteren. We willen dit bereiken op een aantal wijzen. ‘Behoud door ontwikkeling’ betekent dat we het erfgoed in stand willen houden door ontwikkelingen toe te laten. Erfgoed is niet statisch en onaantastbaar maar kan veranderen, mits het ‘verhaal’ van het object herkenbaar blijft. Bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen moet aansluiting worden gezocht bij het erfgoed of het verhaal van een locatie. De kenbaarheid van het erfgoed moet worden vergroot, zodat meer mensen er kennis van kunnen nemen. Dit willen we samen met de burgers en bedrijven van onze gemeente doen, ‘van buiten naar binnen’.

Om de ambitie te verwerkelijken vormen de nieuwe erfgoedkaarten en website belangrijke instrumenten. De erfgoedkaarten bestaan uit digitaal, via internet raadpleegbare kaarten, waar het erfgoed van Purmerend, bestaand én verdwenen, op is afgebeeld en beschreven. Dit vormt een grote bron van kennis voor de geschiedenis van onze stad. De bestaande instrumenten die de monumenten, archeologische waarden en het overige erfgoed beschermen, blijven we gebruiken. Deze variëren van verordeningen tot subsidieregelingen, bestemmingsplannen en andere regelgeving. Samen met dit erfgoedbeleid wordt een nieuwe Erfgoedverordening vastgesteld.

Op het gebied van herbestemming van monumentale panden ondernemen we geen extra actie. Purmerend kent weinig leegstaande monumentale panden, bovendien leert de ervaring dat leegkomende monumenten snel weer een nieuwe gebruiker vinden.

Op het gebied van erfgoedpromotie gebeurt al veel in Purmerend. Particuliere organisaties als de Vereniging Historisch Purmerend en de Archeologische Werkgroep Purmerend bestaan uit enthousiaste vrijwilligers die het erfgoed van de stad onder de aandacht van het publiek brengen. Als gemeente ondernemen we ook vele acties op dat vlak. Hier gaan we mee door, particuliere initiatieven blijven we in principe positief bejegenen, onder het motto van ‘Van buiten naar binnen’.

Op verschillende manieren wordt in de regio samengewerkt op het gebied van erfgoed. In MRA (Metropoolregio Amsterdam)-verband wordt onderzoek gedaan naar de mogelijkheden om in de regio het toerisme te bevorderen, het erfgoed speelt daarbij een belangrijke rol.

Erfgoed gaat ook ingezet worden op andere beleidsterreinen, zoals toerisme en recreatie en stadspromotie.

De klimaatdoelen van de overheid hebben hun weerslag op het erfgoed. We moeten rekening houden met de wens tot duurzaamheid en de energietransitie, ook in verband met monumenten en erfgoed.

Handhaving van de instandhoudingsplicht is belangrijk om de monumenten in goede staat te houden. We gaan het toezicht op deze plicht planmatig uitvoeren. De komst van de Wet kwaliteitsborging voor het

---

bouwen wijzigt de praktijk van het houden van toezicht, in hoeverre is nog niet te zeggen. Er wordt geen structureel extra budget ingezet voor erfgoed. De reeds bestaande budgetten voor monumenten en archeologie zijn toereikend voor de doelen die we onszelf gesteld hebben.

Uit dit erfgoedbeleid vloeit een aantal concrete vervolgacties voort, te weten: een cultuurhistorische verkenning naar de Westerweg, het ontwikkelen van een verdeelsleutel bij excessieve kosten van archeologische onderzoeken, een onderzoek naar de monumentwaardigheid van een twaalfstal bouwwerken en een onderzoek naar subsidiëringmogelijkheden vanuit de Metropoolregio Amsterdam.

Inhoud

Hoofdstuk 1 Inleiding	8
1.1 Aanleiding voor nieuw beleid	8
1.2 Definitie	8
1.3 Totstandkoming beleid	9
1.4 Leeswijzer	10
Hoofdstuk 2 Het Purmerendse erfgoed	11
2.1 De verhalen van Purmerend	11
2.2 Het erfgoed van Purmerend	11
Hoofdstuk 3 Visie en ambitie	12
3.1 Visie	12
3.2 Ambitie	12
Hoofdstuk 4 Beleidsinstrumenten	16
4.1 Landelijk beleid	16
4.2 Provinciaal beleid	17
4.3 Gemeentelijk beleid	17
4.3.1 Monumenten	18
4.3.2 Archeologie	18
4.3.3 Bestemmingsplannen	20
4.3.4 Erfgoedkaart	21
4.3.5 Website	22
4.3.6 Welstandsnota	22

Hoofdstuk 5 Herbestemming	24
5.1 Algemeen	24
5.2 Situatie in Purmerend	24
5.3 Conclusie	24
Hoofdstuk 6 Erfgoedpromotie	25
6.1 Particuliere initiatieven	25
6.2 Gemeentelijke initiatieven	25
6.3. Conclusie	26
Hoofdstuk 7 Samenwerking in de regio	27
7.1 Erfgoedpromotie	27
7.2 NMF Erfgoedadvies	27
7.3 Werelderfgoederen	27
7.4 Metropoolregio Amsterdam	27
Hoofdstuk 8 Inzet erfgoed op andere beleidsterreinen	29
8.1 Omgevingsvisie	29
8.2 Toerisme- en recreatiebeleid	29
8.3 Stads promotie	29
Hoofdstuk 9 Duurzaamheid en energietransitie	30
9.1 Duurzaamheid van monumenten	30
9.2 Energietransitie	31

Hoofdstuk 10 Toezicht en handhaving	32
10.1 Instandhoudingsplicht monumenten	32
10.2 Monumentenzorg en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen	32
Hoofdstuk 11 Financiën	34
11.1 Particuliere initiatieven	34
11.2 Archeologie	34
11.3 Monumenten	34
Hoofdstuk 12 Concrete vervolgacties	35

Hoofdstuk 1 Inleiding

In het eerste hoofdstuk beschrijven we wat de aanleiding was voor het opstellen van dit beleid, wat we onder ‘erfgoed’ verstaan en hoe dit beleid tot stand is gekomen. We geven daarna aan hoe deze nota is opgebouwd.

1.1 Aanleiding voor nieuw beleid

Het opstellen van dit integrale erfgoedbeleid heeft verschillende aanleidingen. Het bestaande beleid voor monumenten en archeologie stamt uit respectievelijk 2004 (aangepast in 2010) en 2008 en is toe aan een evaluatie en vernieuwing. Het erfgoedveld heeft daarnaast de afgelopen jaren bepaald niet stil gestaan. Enkele trends zijn:

- het meenemen van cultuurhistorie in de ruimtelijke ordening;
- gebiedsgericht erfgoedbeleid in plaats van objectgericht. In de jaren negentig is de monumentenzorg van een object verbreed naar de ruimtelijke ordening en is “behoud door ontwikkeling” geïntroduceerd. Met de beleidsvisie van het Rijk “Kiezen voor karakter” heeft opnieuw een verbreding plaatsgevonden en is een gebiedsgericht erfgoedbeleid gelanceerd. Daarin wordt gepleit om de monumentenzorg te verbinden met andere regionale ontwikkelingsopgaven op het terrein van bijvoorbeeld economie, veiligheid en duurzaamheid.
- de erfgoedzorg ‘vermaatschappelijkt’, wat wil zeggen: burgers en bedrijven krijgen meer ruimte voor de omgang met cultureel erfgoed;
- erfgoed moet meer publiek bezit worden, burgers moeten er meer bij betrokken worden;
- een grote nadruk op herbestemming: nieuwe gebruikers vinden voor erfgoed, wat het voortbestaan van het erfgoed bevordert;
- erfgoed wordt meer betrokken bij andere beleidsterreinen, bijv. toerisme en recreatie.

We hechten verder een steeds groter belang aan het in stand houden van en het zorgvuldig omgaan met het Purmerendse erfgoed. Dit erfgoed draagt bij aan de identiteit van onze stad, draagt bij aan

een aantrekkelijke woonomgeving en is van belang voor het toerisme en recreatie.

In hoofdstuk 3 vertellen we hier meer over. Purmerend heeft een rijke, eeuwenoude geschiedenis. We moeten echter constateren dat dit lang niet bij iedereen bekend is. Buiten de gemeente niet, maar ook veel inwoners van Purmerend zijn er niet van op de hoogte. Het verleden is vaak ook niet meer zichtbaar. Hoewel veel historische objecten bewaard zijn gebleven, is ook veel verdwenen. Van de vele markten die Purmerend kende of van het industriële verleden van de negentiende eeuw is in het straatbeeld weinig tot niets meer te zien. Dit willen we veranderen.

1.2 Definitie

Erfgoed’ is een breed begrip. Wij willen daarom duidelijk maken wat wij in deze nota hieronder verstaan. De rijksoverheid omschrijft cultureel erfgoed als:

“sporen uit het verleden in het heden, die zichtbaar en tastbaar aanwezig zijn. Dat kunnen voorwerpen zijn in musea, archeologische vondsten, archieven, monumenten en landschappen. Maar ook de daaraan verbonden gebruiken, verhalen en gewoonten. Aldus wordt ook wel onderscheid gemaakt tussen het materieel en immaterieel cultureel erfgoed.”¹

In deze nota wordt alleen ingegaan op het materiele cultureel erfgoed zoals gebouwen, wegen en terreinen. Hierbij kijken we niet alleen naar erfgoed dat uit een ver verleden stamt. Ook uit het meer recente verleden kunnen bijzondere erfgoedwaarden overgeleverd zijn. We hebben daarom ook gekeken naar de wederopbouwperiode en de groeiperiode van Purmerend, ruwweg gezegd de periode na 1945.

1

<http://cultureelerfgoed.nl/dossiers/visie-erfgoed-en-ruimte/vraag-en-antwoord>

1.3 Totstandkoming beleid

We hebben ervoor gekozen om dit beleid niet in een groot participatietraject met de bevolking van Purmerend op te stellen. Concrete keuzes over hoe om te gaan met bepaalde erfgoedobjecten worden in dit beleid namelijk niet gemaakt. In dit stadium zijn de cultuurhistorische waarden geïnventariseerd, beschreven en in kaart gebracht. Het uitgangspunt is dat erfgoed betrokken wordt bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen. Op welke manier dat gebeurt, is in dit stadium niet aan te geven. Bij ieder project zal maatwerk geleverd moeten worden en bekeken worden hoe erfgoed ingezet kan worden. Dan wordt de Purmerendse bevolking, conform de 'van buiten naar binnen'-gedachte, om input gevraagd. Tijdens het opstellen van de erfgoednota is wel dankbaar gebruik gemaakt van de kennis die aanwezig was bij de verschillende verenigingen en instellingen die zich bezig houden met de geschiedenis van Purmerend zoals de Vereniging Historisch Purmerend (VHP), de archeologische werkgroep (AWP), het Purmerends Museum en het Waterlands Archief.

Bij het formuleren van de visie en ambitie van de gemeente hebben we rekening gehouden met uitspraken die vanuit ons eigen bestuur en vanuit de bevolking de afgelopen jaren zijn gedaan. In de afgelopen tijd is duidelijk geworden dat zowel bij bestuur als bevolking, een groot belang wordt gehecht aan zorg voor het historische erfgoed. Met name het historisch centrum wordt van groot belang geacht voor de uitstraling van de stad.

De wens tot deregulering is tevens meegenomen in dit beleid. We hechten aan het verminderen van de regeldruk voor burgers en ondernemers. Deze wens hebben we afgewogen tegen de wens om goed voor het historische erfgoed te zorgen. Een ander uitgangspunt is dat er geen extra financiën beschikbaar worden gesteld voor maatregelen in het kader van erfgoed.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 vertellen we eerst over het Purmerendse erfgoed: hoe ziet dat er eigenlijk uit? In het derde hoofdstuk geven we aan wat onze visie en ambitie is op het gebied van erfgoed. Hoofdstuk 4 gaat in op de instrumenten die we al hadden en die we hebben ontwikkeld om onze ambitie waar te maken. Over het onderwerp herbestemming van monumentale panden hebben we het in hoofdstuk 5. Erfgoedpromotie en de wijzen waarop we het erfgoed onder de aandacht willen brengen, komt aan bod in hoofdstuk 6. In hoofdstuk 7 bespreken we op welke manieren we in de regio willen samenwerken om onze ambities te bereiken. Hoofdstuk 8 verkent de manieren waarop we erfgoed op andere beleidsterreinen, zoals toerisme en

recreatie, kunnen inzetten. Het steeds belangrijker wordende onderwerp duurzaamheid en energietransitie en wat dat betekent voor het erfgoed, komt in hoofdstuk 9 aan de orde. In hoofdstuk 10 beschrijven we hoe we gaan toezien op naleving van de regelgeving rond erfgoed en hoe er gehandhaafd wordt. Hoofdstuk 11 bespreekt de financiën. Het twaalfde en laatste hoofdstuk bevat een samenvatting van de concrete vervolgacties die we in gang gaan zetten.

Hoofdstuk 2 Het Purmerendse erfgoed

In 2010 vierde Purmerend een jaar lang dat het precies zes eeuwen eerder, in 1410, stadsrechten kreeg. In zes eeuwen tijd kun je als stad een rijke geschiedenis opbouwen en dat is wat in Purmerend is gebeurd. Over onze stad zijn vele verhalen te vertellen en verhalen vormen de bouwstenen van een moderne erfgoedzorg. Een uitgebreid overzicht van de geschiedenis van Purmerend is als bijlage 1 opgenomen, hier volgt een kort overzicht.

2.1 De verhalen van Purmerend

Allereerst is er het verhaal van de marktstad. Purmerend was eeuwenlang de plaats waar mensen uit de omliggende landbouwgebieden naartoe kwamen om vee en landbouwproducten te verhandelen. Purmerend was een bloeiende handelsstad, met bierbrouwerijen, pakhuizen en monumentale panden aan de Bierkade, de Weerwal en het Venediën.

In de negentiende eeuw komt daar het verhaal van de industrialisering bij. Centraal in dit verhaal staat de naam Brantjes. De familie Brantjes stichtten vele bedrijven en industrieën, waaronder een rederij, een traankokerij en een houthandel. Purmerend is geruime tijd het centrum van de houthandel in Noord-Holland boven het IJ geweest. In die eeuw worden ook een aantal gebouwen gebouwd die nu nog monumentale blikvangers in de stad zijn: de Koepelkerk (1853), de Kaaswaag (1883) en de Lutherse Kerk (1880). De familie Brantjes laat aan het eind van de eeuw drie kapitale villa's bouwen, Villa Clementine, Villa Houtheuvel en Huize Louise.

Aan het begin van de twintigste eeuw ontstaat het verhaal van het Purmerends plateel.

In verschillende plateelbakkerijen wordt Jugendstil sieraardewerk vervaardigd, dat internationale vermaardheid krijgt.

Drie geboren Purmerenders zouden in de eerste helft van de twintigste eeuw wereldberoemde architecten worden: Ko (J.J.P.) Oud, Jan Stuyt en Mart Stam. De modernist en mede-oprichter van De Stijl Oud en de meer traditionele Stuyt hebben door het hele land én in het buitenland vele mooie gebouwen ontworpen. Mart Stam is wereldberoemd geworden met zijn revolutionaire buisstoel.

Later in de twintigste eeuw wordt Purmerend een groeikern, breidt qua omvang enorm uit en wordt de woonplaats van vele duizenden mensen die veelal vanuit het overbevolkte Amsterdam naar Purmerend toe trekken. De wijken Overwhere, Wheermolen, de Gors, de Purmer-Noord en -Zuid en uiteindelijk Weidevenne komen tot stand.

2.2 Het erfgoed van Purmerend

Hoewel een groot deel van de bebouwing in Purmerend uit de tweede helft van de twintigste eeuw stamt, hebben we toch ook veel historisch erfgoed. Purmerend telt 30 rijksmonumenten en 127 gemeentelijke monumenten. Omdat het historisch aanzien van een gemeente niet alleen berust op monumentale panden, is in 2006 een groot aantal panden in de binnenstad aangewezen als behoudenswaardig pand.

Behalve gebouwd erfgoed kent Purmerend ook zogenaamd historisch-geografisch erfgoed. Oude waterlopen zoals de Where, het Noord-Hollands Kanaal en de Beemster- en Purmerringvaart zijn al eeuwenoud en van groot belang geweest in de ontwikkeling en geschiedenis van de stad. De Westerweg in de Purmer stamt uit de 17e eeuw,

hierlangs staat een groot aantal beeldbepalende stolpboerderijen met bijbehorende grote erven, karakteristiek voor Noord-Holland. De zuidoostelijke, nog onbebouwde hoek van de zeventiende-eeuwse droogmakerij De Purmer vormt een bijzonder cultuurlandschap. Oude verbindingswegen als de Purmerender Gouw (nu: Melkweg), de Overweerse polderdijk, de Purmerweg en het Oudelandsdijkje bestaan ook nog steeds.

Niet meer aanwezig, maar zeker belangrijk om rekening mee te houden, is het verdwenen erfgoed. Dit is een inspiratiebron bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen. Daarom is het belangrijk om te weten waar oude fabrieken, stadspoorten, molens en andere bebouwing hebben gestaan. We rekenen het in de achttiende eeuw gesloopte Slot Purmersteijn, het St. Ursulaklooster en de niet meer bestaande marktplaatsen ook tot het Purmerends erfgoed. Zij vertellen de verhalen over het verleden van onze stad.

Samenvatting:

Purmerend heeft een lange geschiedenis. Hoewel het grootste deel van de stad pas in de tweede helft van de twintigste eeuw gebouwd is, kent Purmerend toch vele verhalen en genoeg historische gebouwen en objecten om als een historische stad beschouwd te worden.

Hoofdstuk 3 Visie en ambitie

In dit hoofdstuk beschrijven we wat onze visie op het Purmerends erfgoed is. Hoe kijken we tegen erfgoed aan en wat zien we als de waarde ervan? Daarna zetten we uiteen wat onze ambitie met het erfgoed is, op welke manier we ermee om willen gaan.

3.1 Visie

Erfgoed geeft karakter, variëteit en betekenis aan een stad. De aanwezigheid van cultureel erfgoed bepaalt mede de aantrekkelijkheid van een woon-omgeving en is een factor bij de keuze van mensen om zich ergens te vestigen. Woonhuizen met een monumentenstatus zijn aanzienlijk gewilder dan vergelijkbare woningen die deze status niet hebben. Uit onderzoek blijkt dat woningen in de directe omgeving van monumenten meer waard zijn, vooral als er meerdere monumenten in de nabijheid zijn.² Erfgoed trekt daarnaast toeristen aan. De aanwezigheid van een oude binnenstad en een bijzonder-cultuurlandschap maakt een gemeente aantrekkelijker als bestemming voor een dagtrip of een binnenlandse vakantie. De belangstelling voor cultuur en cultuurhistorie is de afgelopen vijfentwintig jaar sterk gestegen. Het benutten van historische elementen en objecten is daarnaast een goede manier om ze te bewaren. Cultuurhistorie is een bron van inspiratie voor nieuwe (ruimtelijke) ontwikkelingen. Erfgoed is kortom van grote waarde voor onze gemeente.

3.2 Ambitie

We willen dat de beleving van het Purmerendse erfgoed voor en door bewoners en bezoekers verbeterd wordt. We willen deze ambitie op vier wijzen realiseren:

1. Behoud door ontwikkeling

We willen dat de karakteristieke historische waarden van Purmerend behouden blijven. Behoud van fysieke artefacten is het uitgangspunt. Het oorspronkelijke historische element is de sterkste tot de verbeelding sprekende verwijzing naar het verleden. Uit het “echte” relict spreekt de geschiedenis ons rechtstreeks toe. Een stenen wand die de eeuwen zichtbaar getrotseerd heeft is altijd sprekender dan een plaquette die verwijst naar een verwijderd pand. Tegelijkertijd beseffen we dat erfgoed niet onaantastbaar moet zijn. Niet alle oude gebouwen en andere elementen kunnen te allen tijde bewaard blijven. Ook behoud van het erfgoed in de oorspronkelijke vorm, met andere woorden het ‘bevrozen’ van erfgoed in de tijd, is geen wenselijke en haalbare zaak. Om erfgoed in

²

Platform31, Cultureel erfgoed op waarde geschat. Economische waardering, verevening en erfgoedbeleid (z.p., 2013) 28.

stand te houden is het vaak onvermijdelijk om er nieuw gebruik in te vestigen en dat houdt in het aanpassen van het erfgoed aan moderne gebruikseisen. Dit wordt bereikt door de term ‘behoud door ontwikkeling’, hét motto in de moderne erfgoedzorg. Dynamiek en verandering blijven toelaatbaar. Het verhaal van het object staat daarbij centraal, we willen dat dit herkenbaar blijft. Ons streven is om de verhalen van Purmerend duidelijker zichtbaar te laten worden. In hoofdstuk 2 is al over deze verhalen geschreven. Ontwikkeling kan ook kansen bieden voor erfgoed: een herstructurering van openbaar gebied kan aanleiding zijn om een historische waterloop beter beleefbaar te maken in het landschap.

2. Versterking

We willen dat de historische waarden van onze stad versterkt worden door bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen een relatie met het erfgoed te leggen. Bouwplannen op bijzondere historische locaties die geen enkele connectie vertonen met deze historie vinden we ongewenst. Overigens zien we dat ontwikkelaars vaak al uit zichzelf het erfgoed nadrukkelijk in hun ontwerp betrekken. Zij zien ook dat een verwijzing naar het verleden hun project interessanter en kwalitatief beter maakt en daardoor aantrekkelijker voor potentiële kopers. Dit vinden we een goede ontwikkeling, die we graag verder stimuleren. We verankeren dit in onze interne werkprocessen.

Op welke manier deze link met het verleden gelegd wordt, schrijven we in dit beleid niet voor. Dit zal per locatie en per bouwplan verschillend zijn, er is ook niet één juiste manier. Hoe een link met het verleden gelegd kan worden, kunnen we wellicht het beste aangeven aan de hand van enkele voorbeelden van recente ruimtelijke ingrepen in Purmerend. Hierbij is het verhaal van de locatie behouden gebleven, teruggebracht in de nieuwe situatie of (weer) zichtbaar gemaakt.

- Bij de renovatie van de Koemarkt is er niet voor gekozen het plein in zijn oorspronkelijke staat te behouden, om zodoende de bruikbaarheid ervan te vergroten. Het plein is grondig gerenoveerd, maar de verhalen die over dit plein te vertellen zijn, zijn wel op verschillende manieren zichtbaar gemaakt. De bewaard gebleven balies en perken en het nieuwe standbeeld van de koeien vertellen het verhaal van de veemarkt die hier lange tijd gehouden is.
- Bij de reconstructie van het Tramplein is de oorspronkelijke indeling van dit historische terrein niet gehandhaafd, uit de wens om de publieke ruimte rondom het station beter aan te laten sluiten bij de aanlanding van de Melkwegbrug. Het verhaal van het Tramplein is echter gerespecteerd door de vorm en constructie van het oude busstation te behouden. In het gebouw is een collage van historische beelden aangebracht die verwijst naar de geschiedenis van dit plein.
- Bij de ontwikkeling van het bouwplan Het Plateel in de wijk Overwhere is in de naamgeving verwezen naar het verleden. Ook zijn op de kopgevels van een van de gebouwen met witte bakstenen bloemmotieven aangebracht die herinneren aan het Purmerends plateel.

3. Vergroten van de kenbaarheid

Behoud en versterking zijn echter niet mogelijk als het niet bekend is welke objecten tot het erfgoed gerekend kunnen worden en waarom het historisch waardevol is. Daarom vinden we het van groot belang dat de kennis over het erfgoed voor iedereen toegankelijker wordt.

4. Van buiten naar binnen

We werken 'van buiten naar binnen'. In het geval van het erfgoed wil dat zeggen dat we samen met de Purmerendse burgers en ondernemers werken aan onze ambitie. Zij hebben al veel ondernomen om het erfgoed te versterken. Monumentale panden als De Ark aan de Wilhelminalaan, de Doopsgezinde kerk aan de Kanaalstraat en Villa Clementine aan de Plantsoengracht zijn door hun eigenaren opgeknapt en hebben een nieuwe functie gekregen. De historische verenigingen doen veel aan het verspreiden van kennis over het erfgoed. De aanstaande Omge-

vingswet zorgt ervoor dat er nog meer ruimte gegeven kan worden aan initiatieven van buiten. Als burgers en ondernemers initiatieven ontwikkelen om het erfgoed van Purmerend te versterken of meer kenbaar en zichtbaar te maken, nemen wij hier een positieve grondhouding in aan.

Samenvatting:

we vinden erfgoed waardevol en willen het bestaande erfgoed behouden en versterken. Verandering moet echter mogelijk blijven, erfgoed is niet onaantastbaar. We willen dat bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen erfgoed een inspiratiebron vormt en dat aansluiting wordt gezocht bij het erfgoed of het verhaal van een locatie. We willen de kenbaarheid van het erfgoed vergroten, zodat meer mensen kennis kunnen nemen van dit erfgoed. Dit willen we samen met de burgers en bedrijven van onze gemeente doen, 'van buiten naar binnen'.

Hoofdstuk 4 Beleidsinstrumenten

Dit hoofdstuk beschrijft welke middelen we tot onze beschikking hebben om de ambitie waar te maken. We hebben onze eigen instrumenten, zoals verordeningen, bestemmingsplannen en beleidsstukken, maar we moeten daarbij altijd rekening houden met de landelijke en provinciale kaders. Deze beschrijven we hier als eerste, daarna geven we een overzicht van wat we zelf aan instrumenten hebben om onze ambitie te bereiken.

4.1 Landelijk beleid

De visie van het rijk is vastgelegd in verschillende documenten, zoals de Visie Erfgoed en Ruimte en de Nationale Onderzoeksagenda Erfgoed en Ruimte. De voor erfgoed en ruimte belangrijkste wettelijke kaders op rijksniveau zijn de Erfgoedwet, de Wet ruimtelijke ordening, het Besluit ruimtelijke ordening en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht. De gemeente moet bij de verankering en uitwerking van haar beleid rekening houden met deze juridische en bestuurlijke kaders.

Invoering van de Omgevingswet staat gepland voor over enkele jaren, de exacte datum is nog niet bekend. Deze wet richt zich op de zorg voor de fysieke leefomgeving en gaat een groot deel van de bestaande wetten op het gebied van ruimtelijke ordening vervangen. In de Omgevingswet wordt cultureel erfgoed uitdrukkelijk genoemd als een van de belangen die in de

fysieke leefomgeving spelen. Dit verbreedt de monumentenzorg tot de zorg voor cultureel erfgoed. De Omgevingswet verplicht elke gemeente een omgevingsplan te maken waarin de regels voor het cultureel erfgoed worden opgenomen. In een vroeg stadium moet inzicht komen in het aanwezige cultureel erfgoed. Dit moet daarna voldoende beschermd worden. Het belang moet, naast andere belangen, uitdrukkelijk worden meegewogen bij het vaststellen van omgevingsplannen. De aanwezigheid van cultureel erfgoed kan van invloed zijn op onder meer de toedeling van functies aan locaties of op de inhoud van in het omgevingsplan op te nemen beschermende regels of beoordelingsregels voor afwijkactiviteiten. Ook kan cultureel erfgoed onderdeel zijn van een milieueffectrapport. Hiervoor gelden dan ook de specifieke mer-vereisten, wat ook leidt tot doorwerking in het omgevingsplan. De rijks- en gemeentelijke monumenten en hun beschermingsregime

moeten eveneens in het omgevingsplan worden opgenomen. Dit gaat niet meer via de erfgoedverordening lopen. De verordening zoals die met dit erfgoedbeleid wordt vastgesteld, wordt dan geïntegreerd in het omgevingsplan. De Omgevingswet gaat ook voorschrijven dat de omgeving van een rijksmonument beschermd moet worden. Dit leidt tot gebiedsgerichte bescherming. Niet alleen het specifieke pand wordt dan beschermd, maar ook de omgeving van dit pand en de samenhang tussen de verschillende panden. In het omgevingsplan kunnen daarnaast regels omtrent het behoud van beeldbepalende panden worden opgenomen. Verder komen in de Omgevingswet de meer specifieke regels over de instandhouding van monumenten, de omgang met de fysieke leefomgeving en de verlening van vergunningen.

4.2 Provinciaal beleid

De Provincie Noord-Holland heeft haar erfgoedbeleid vastgelegd in de Structuurvisie Noord-Holland 2040, de Provinciale Ruimtelijke Verordening en de Leidraad landschap en cultuurhistorie. In de beleidsnota Cultuur in ontwikkeling 2017-2020 schrijft de provincie dat zij wil dat de kenmerkende (cultuur)kwaliteiten het uitgangspunt zijn voor de verdere ontwikkeling van de provincie.

4.3 Gemeentelijk beleid

We hebben als gemeente zelf ook instrumenten om voor het erfgoed te zorgen. Een deel daarvan heeft betrekking op monumenten, een ander deel is specifiek voor archeologie, een derde deel richt zich op erfgoed in het algemeen.

4.3.1 Monumenten

Monumentenbescherming

De rijksmonumenten worden beschermd door de Erfgoedwet en de Omgevingswet, zodra deze laatste in werking treedt. De gemeentelijke monumenten vonden al bescherming in de Monumentenverordening Purmerend 2010. Deze vervalt en wordt opgevolgd door de eerdergenoemde Erfgoedverordening gemeente Purmerend 2017, die samen met deze nota wordt vastgesteld. De Erfgoedverordening regelt o.a. de aanwijzing en bescherming van gemeentelijke monumenten, de aanwijzing van beschermd gemeentelijke cultuuroederen en verzamelingen en de aanwijzing van beschermd stadsgezichten.

Onderhoud aan monumenten en aan panden binnen een beschermd stads- en dorpsgezicht is vaak vergunningvrij. De stelregel in de omgang met monumenten is dat als de monumentale waarde van een monument niet wijzigt, de werkzaamheden tot het reguliere onderhoud behoren en vergunningvrij kunnen worden uitgevoerd. Bij grootschalige restauraties, bijvoor-

beeld van de constructieve onderdelen of bij het geheel vervangen van de dakbedekking of het voegwerk, zijn de werkzaamheden wel vergunningplichtig. Hierbij wordt uitgegaan van de regels zoals vastgesteld door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. De Erfgoedcommissie van MOOI Noord-Holland adviseert omtrent vergunningaanvragen met betrekking tot monumenten. Dit onafhankelijke advies van deskundigen is een verplichting die in de Erfgoedwet en de gemeentelijke Erfgoedverordening is opgenomen. De Erfgoedcommissie treedt ook op als sparring partner bij meer algemene erfgoedvragen, en adviseert ook in een eerder stadium (preadvies). Ook vindt afstemming plaats tussen het advies van de Erfgoedcommissie en de Welstandscommissie.

Subsidiereregelingen voor monumenten

De bestaande Subsidieverordening gemeentelijke monumenten Purmerend 2013 regelt voor de gemeentelijke monumenten dat subsidie kan worden verkregen voor instandhoudings- en restauratiewerkzaamheden. Eén maal in de vijf jaar is per monument 5.000,00 euro subsidie

beschikbaar voor het sober en doelmatig uitvoeren van onderhoud- en restauratiewerkzaamheden. Voor rijksmonumenten die geen woonhuizen zijn, zoals kerken, kastelen en molens, kan een beroep worden gedaan op de landelijke Subsidie-regeling instandhouding monumenten.

De instandhoudingssubsidie is bestemd voor sober en doelmatig onderhoud over een periode van zes jaar, op basis van een instandhoudingsplan. Eigenaren van een rijksmonumentaal woonhuis kunnen bij het Nationaal Restauratiefonds tegen lage rente een Restauratiefonds-hypothek aanvragen. De Restauratiefondsplus-hypothek is een lening verstrekt door het Nationaal Restauratiefonds met een lage rente, voor grootschalige restauraties en herbestemming van rijksmonumenten. Ook provincies hebben budget beschikbaar voor instandhouding. Eigenaren van een provinciaal of rijksmonument (zonder woonfunctie) kunnen een subsidie aanvragen om hun monument te restaureren of te onderhouden. Ook is een Monumentenhypothek aan te vragen bij aankoop van een monument of restauratie. Voor deze lening geldt een hoger rentepercentage dan voor de Restauratiefondshypothek. Het maakt hierbij niet uit of het gaat om een gemeentelijk of rijksmonument.

Zowel de Restauratiefondshypothek als de Monumentenhypothek kunnen worden aangevraagd bij het Nationaal Restauratiefonds. Sinds mei 2017 is er ook de Uitvoeringsregeling subsidie onderzoeken duurzaam benutten monumenten Noord-Holland 2017. Doel van deze regeling is het bevorderen van de publiekstoegankelijkheid en de duurzaamheid van monumenten.

Uitvoeringsrichtlijn bij restauratie

Werken aan monumenten vereist specifieke deskundigheid. Als bij een ingreep cultuurhistorische waarden worden behouden of versterkt en deze ingreep technisch gezien functioneel en degelijk wordt uitgevoerd, is sprake van restauratiekwaliteit. Bij de uitvoering van een restauratie is de zwakste schakel bepalend voor de totale kwaliteit. Om de kwaliteit te borgen heeft de RCE een algemene Beoordelingsrichtlijn Onderhoud en Restauratie opgesteld en heeft de stichting Erkende Restauratiekwaliteit Monumentenzorg (ERM) technische uitvoeringsrichtlijnen vastgesteld voor het onderhoud en de restauratie van monumenten.⁴ De ERM-uitvoeringsrichtlijnen zijn praktische richtlijnen die voor en door de beroepsgroep zijn gemaakt. Zij zijn qua doel en totstandkoming vergelijkbaar met normalisatie-

4

<http://www.stictingerm.nl/richtlijnen>

normen, zoals NEN en ISO. Er zijn al veel richtlijnen vastgesteld zoals voor historisch metselwerk, restauratievoegwerk, historische schilderwerk en timmerwerk.

Aan de omgevingsvergunning voor monumenten worden voorschriften verbonden die nodig zijn met het oog op het belang dat voor de betrokken activiteit is aangegeven in of krachtens de artikelen 2.10 tot en met 2.20 Wabo. Een voorbeeld is het voorschrift dat de werkzaamheden moeten worden uitgevoerd volgens de in de beroepsgroep geldende ERM-richtlijnen. Het aangeven van eisen als noodzaak, publicatiedatum en reikwijdte van de ERM-richtlijnen is daarbij relevant. De ERM-richtlijnen kunnen en worden ook o.g.v. artikel 4:38 Awb opgenomen als voorwaarde in de subsidiebeschikking voor de instandhouding van gemeentelijk monumenten. Als in vergunningvoorschriften of subsidiebeschikkingen niet expliciet naar de ERM-richtlijnen wordt verwezen hebben zij geen bindend karakter. Ze zijn dan wel nuttig bij de uitleg/interpretatie van algemener geformuleerde normen (zoals het verbod in art 11 lid 1 Monumentenwet om een monument te beschadigen of te ontsieren), vergunningvoorschriften of subsidieverplichtingen.

4.3.2 Archeologie

In 2008 heeft Purmerend voor het eerst een eigen archeologiebeleid vastgesteld. Dit beleid wordt in dit erfgoedbeleid opgenomen en vrijwel ongewijzigd voortgezet. Het enige verschil is dat enkele waterlopen in de gemeente nu ook als een archeologische verwachtingszone opgenomen zijn. Bij ingrepen in de waterbodem, met uitzondering van onderhoudswerkzaamheden, moet een archeologisch bureauonderzoek worden verricht.

In de bestemmingsplannen is opgenomen dat op plaatsen met een middelhoge of hoge verwachtingswaarde voor archeologie, onderzoek gedaan moet worden als het om grotere bouwprojecten gaat. Een uitgebreide toelichting op dit beleid is opgenomen in bijlage 2.

Bij ruimtelijke ontwikkelingen in gebieden met een hoge archeologische verwachtingswaarde moet vanaf een bepaald oppervlak aan bodemverstoring archeologisch onderzoek worden gedaan. Het komt voor dat de kosten van archeologisch onderzoek onevenredig hoog zijn in verhouding tot het bouwplan dat ontwikkeld wordt. We gaan onderzoek doen naar een methodiek voor de financiering van onevenredig hoge kosten.

4.3.3 Bestemmingsplannen

Al het overige erfgoed wordt beschermd via de bestemmingsplannen. Het Besluit ruimtelijke ordening zegt in artikel 3.1.6, vijfde lid, dat bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen rekening moet worden gehouden met deze waarden. In de toelichting van de bestemmingsplannen moet hier verantwoording over worden afgelegd. Zoals in hoofdstuk 3 al aangegeven, is het niet de bedoeling om nieuwe ontwikkelingen ter plaatse van deze waarden onmogelijk te maken. Nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen blijven mogelijk, er zal alleen wel goed gemotiveerd moeten worden op welke wijze er rekening met het aanwezige erfgoed gehouden wordt. De gemeentelijke werkprocessen worden zó ingericht dat erfgoed in de beginfase van het planproces een inspiratiebron voor het ontwerp kan zijn.

4.3.4 Erfgoedkaart

Een goed beheer en bescherming van het erfgoed begint bij kennis. Niet alleen kennis van het erfgoed, maar eerst en vooral kennis dat een object cultuurhistorische waarde heeft. Tot nu toe was er geen gemeentebreed beeld van de cultuurhistorische waarden. De monumenten, de behoudenswaardige panden in de binnenstad en

de archeologie waren wel in beeld, maar andere erfgoedwaarden, zoals historische wegen, waterlopen en terreinen, waren nooit systematisch geïnventariseerd. Om deze reden hebben we de Erfgoedkaart opgesteld. Dit is een digitale, via de website van de gemeente raadpleegbare kaart, waarop het erfgoed van de gemeente Purmerend getoond en beschreven wordt. We maken de kennis over het Purmerendse erfgoed hiermee voor iedereen toegankelijk.

De Erfgoedkaart is onderverdeeld in vier thema-kaarten:

- De Cultuurhistorische waardenkaart toont het bovengrondse erfgoed van Purmerend en is een bron van informatie over het Purmerendse verleden en zijn objecten. De kaart wordt ingezet als kennisbron bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen en om burgers en professionals te informeren over de geschiedenis van de stad. Op deze kaart hebben we het volgende opgenomen:
  - o Het bestaande erfgoed van Purmerend: rijks- en gemeentelijke monumenten, behoudenswaardige panden in de binnenstad, stolpboerderijen en historisch-geografische elementen zoals oude waterlopen, wegen,

terreinen en groen. Maar ook moderne bouw werken, zoals de Melkwegbrug over het Noord-Hollands Kanaal en de Stokkenbrug in Weidevenne staan op deze kaart. Deze objecten hebben de potentie om in de toekomst uit te groeien tot waardevol cultureel erfgoed. Cultuurhistorisch adviesbureau Vestigia heeft objectieve criteria voor de waardering van deze waarden opgesteld.

- o Een selectie van het verdwenen erfgoed. Dit zijn: de voormalige marktplaatsen, stadspoorten en bouwwerken die een rol van betekenis hebben gespeeld in de geschiedenis van Purmerend zoals het Slot Purmersteijn en het St. Ursulaklooster. Deze elementen zijn een inspiratiebron voor nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen.
- o Een selectie van gebouwen die om een of andere reden als bijzonder zijn aan te merken in het licht van de Purmerendse geschiedenis. Hier behoren o.a. de nog bestaande panden toe die aan het begin van de twintigste eeuw ontworpen zijn door de beroemde Purmerendse architecten Ko Oud en Jan Stuyt. De Cultuurhistorische Waardenkaart is een dynamische kaart. Dat wil zeggen dat deze na vaststelling door de raad niet onveranderlijk is. Beschrijvingen kunnen worden aangepast als nieuwe, relevante informatie beschikbaar komt. Ook kunnen nieuwe elementen aan de kaart worden toegevoegd, als deze voldoen aan de criteria.
- De Archeologische verwachtings- en beleids

advieskaart was al opgesteld bij het archeologiebeleid dat in 2009 werd vastgesteld. Deze kaarten zijn nu in aangepaste en geactualiseerde vorm overgenomen.

- Op de themakaart Stedenbouwkundige perioden hebben we van iedere wijk in Purmerend uiteengezet wat de stedenbouwkundige principes waren in de tijd dat ze ontstonden en in hoeverre deze principes in de wijken zijn doorgevoerd. Bij toekomstige ingrepen in de wijken wordt met deze informatie rekening gehouden.
- De themakaart Straten van Purmerend bevat informatie over de geschiedenis van de straten in het historische centrum en in de nabije omgeving daarvan.

4.3.5 Website

We hebben een speciale website ontwikkeld, www.erfgoedpurmerend.nl. Hier hebben we de Erfgoedkaart op geplaatst. Ook geven we hier informatie over de historie van Purmerend, informatie over monumentensubsidies, links naar historische kaarten en verenigingen, alles wat interessant kan zijn voor het Purmerends erfgoed, monumenteneigenaren en iedereen die geïnteresseerd is in het verleden van Purmerend.

4.3.6 Welstandsnota

De welstandsnota bevat regels over het uiterlijk van gebouwen en bouwwerken. In de welstandsnota is de historische binnenstad aangewezen als bijzonder welstandsgebied waar zware welstand-

---

seisen gelden, om de historische kwaliteit zo goed mogelijk te bewaken. De centrale doelstelling voor dit gebied is hierin als volgt geformuleerd:

*“het versterken van de herkenbaarheid en specifieke identiteit van de stedenbouwkundige samenhang van de binnenstad in het algemeen en het maximaal behoud van het historische karakter van de gebouwen in het bijzonder.”*⁵

Een opvolger van de welstandsnota, de nota ruimtelijke kwaliteit, is in voorbereiding. Hierin zal zoals het er nu naar uitziet voor de binnenstad gelijkwaardige normen worden opgenomen qua welstand als waarvan sprake in de huidige

welstandsnota. De rol en samenstelling van de welstands- en de erfgoedcommissie zal met het oog op de komende Omgevingswet in deze nota nader ingevuld worden.

Samenvatting:

Om de ambitie te verwezenlijken vormen de nieuwe erfgoedkaarten en website belangrijke instrumenten. De nieuwe erfgoedkaarten en de website maken de informatie over het Purmerendse erfgoed digitaal toegankelijk. De bestaande instrumenten die de monumenten, archeologische waarden en het overige erfgoed beschermen, blijven we gebruiken.

5

Welstandsnota Purmerend, pag 25

Hoofdstuk 5 Herbestemming

Herbestemmen is een belangrijk onderwerp in de hedendaagse erfgoedzorg. Het wil zeggen: het zoeken van een nieuwe functie voor een leeggekomen pand. Dit hoofdstuk verkent hoe de situatie in Purmerend is en of er extra maatregelen op het gebied van herbestemming nodig zijn.

5.1 Algemeen

In veel gemeenten in het land is de leegstand van kerken, boerderijen, schoolgebouwen en industriële gebouwen een probleem. Als een pand leeg staat, vindt er geen onderhoud meer aan plaats en treedt het verval in. Het vinden van een nieuwe functie is daarom van groot belang om het pand bruikbaar te houden. Vervallen panden doen afbreuk aan hun omgeving, ook daarom is het van belang zo weinig mogelijk leegstaande panden te hebben.

5.2 Situatie in Purmerend

De monumenten in Purmerend betreffen voor het overgrote deel woningen, winkel- of horecapanden in het centrum en de Zuiderpolder. Het is in eerste instantie aan de eigenaar van het pand zelf om hier een nieuwe invulling voor te vinden. Gaat het om woonhuizen waar geen nieuwe koper voor gevonden wordt, dan is hier geen rol voor de gemeente weggelegd. Gaat het om panden met een bedrijfsmatige functie (winkels, horeca), dan is langdurige leegstand wellicht te wijten aan een niet meer actuele bestemming van het pand. Heeft de eigenaar een nieuw gebruik gevonden dat niet in het bestemmingsplan past, dan kan hij bij de gemeente verzoeken om afwijking van het bestemmingsplan. Per geval onderzoekt de gemeente dan zorgvuldig of het nieuwe gebruik past in de omgeving en bij het pand.

In de afgelopen jaren hebben verschillende monumentale panden leeg gestaan. Al deze panden hebben echter weer een nieuwe eigenaar gevonden die het erfgoed een nieuwe invulling heeft gegeven, met behoud van de monumentale waarden. Voorbeelden zijn Villa Clementine (Plantsoengracht 8), de Doelenstallen (Koemarkt 52-54) het oude postkantoor (Emmakade 1), voormalig Rijks HBS De Ark (Wilhelminalaan 1) en de Doopsgezinde kerk (Kanaalstraat 10). In een aantal gevallen is dit gepaard gegaan met een opknapbeurt van het pand wat uitermate fraaie resultaten heeft opgeleverd. We hebben geen grote aantallen monumentale gebouwen die al langere tijd leegstaan.

5.3 Conclusie

Purmerend heeft niet of nauwelijks een probleem met het herbestemmen van monumentale panden. We vinden het dan ook niet nodig om extra maatregelen op dit punt te nemen. Verzoeken tot het wijzigen van de bestemming van monumentale panden blijven, zoals gebruikelijk, welwillend in behandeling genomen worden.

Samenvatting:
herbestemming van monumentale panden vormt in Purmerend geen probleem. We gaan hier dan ook geen extra maatregelen voor nemen.

Hoofdstuk 6 Erfgoedpromotie

Bekendheid van het aanwezige erfgoed is niet alleen van belang voor (toekomstige) bewoners vanwege het prettige vestigingsklimaat, maar ook voor ontwikkelaars en bedrijven, vanwege het positieve economische klimaat. Het is daarom van belang dat we de kansen zoeken en benutten om onze kwaliteiten uit te dragen en bij nieuwe ontwikkelingen te betrekken. In dit hoofdstuk beschrijven we wat er in Purmerend op dit vlak wordt gedaan.

6.1 Particuliere initiatieven

Uitgangspunt is dat bij het uitdragen van het erfgoed een grote rol is weggelegd voor vrijwilligers, stichtingen, bedrijven en andere niet-overheidsorganisaties. Dit past goed in het landelijke – en Purmerendse – beleid dat meer aan de burgers en de maatschappij overgelaten moet worden en dat de gemeente niet meer alles naar zich toe trekt. ‘Van buiten naar binnen’ is daarbij het motto. Hieronder volgt een – niet uitputtende – opsomming van particuliere initiatieven die het erfgoed van Purmerend onder de aandacht van het publiek brengen.

- De Vereniging Historisch Purmerend (VHP) is in het bezit van een grote collectie beeldmateriaal, kaarten plattegronden en schilderijen, een groeiende bibliotheek en een verzameling objecten die de herinnering aan Purmerenders en Purmerendse bedrijven levend houdt. De VHP organiseert lezingen, geeft een tijdschrift uit en verzamelt informatie over het verleden van Purmerend. Ook is zij actief met het digitaliseren van (oude) foto's voor de beeldbank van het Waterlands Archief.
- De Archeologische Werkgroep Purmerend (AWP) verzamelt kennis op het gebied van de archeologie van Purmerend en draagt deze uit. De AWP bezoekt incidenteel scholen om kennis te delen over de geschiedenis en archeologie van Purmerend. Ook stelt de vereniging regelmatig in de vitrines in de hal van het stadhuis archeologische vondsten tentoon. Door de zichtbaarheid van de vondsten wordt draagvlak gecreëerd voor (verplicht) archeologisch onderzoek.
- Het Purmerends Museum heeft een permanente collectie die de geschiedenis van Purmerend

toont. Ook worden regelmatig tijdelijke tentoonstellingen ingericht.

- Het Waterlands Archief is de bewaarplaats voor historische informatie zoals (overheids) documenten, afbeeldingen, kaarten, boektijdschriften en kranten. Het Waterlands Archief wil de belangstelling voor en het onderzoek naar cultuurhistorie in Waterland stimuleren. De collectie wordt beschikbaar en toegankelijk gemaakt voor het publiek. Ook worden tentoonstellingen en lezingen georganiseerd.
- Het Gilde verzorgt rondleidingen met gidsen door de binnenstad.
- In de bibliotheek Waterland is een vast informatiepunt ingericht met boeken en tijdschriften over de geschiedenis van de hele regio Waterland, inclusief Purmerend.
- Purmerend telt een aantal (amateur)stadshistorici die regelmatig bijdragen leveren aan het verspreiden van kennis over Purmerends historie via krantenartikelen en het publiceren van boeken.

6.2 Gemeentelijke initiatieven

We hebben als gemeente zelf ook een rol bij het promoten van erfgoed. Dit is wat we zelf doen:

- Tijdens de Open Monumentendag besteden we jaarlijks aandacht aan het erfgoed in Purmerend in de vorm van tentoonstellingen, lezingen, klassendag, muziek en activiteiten in monumenten.⁶ Ook werken we mee aan de Nationale Archeologiedagen.
- We verzorgen een Facebookpagina over de geschiedenis en cultuur van Purmerend.
- Op een aantal plaatsen in het centrum en langs de Melkweg hebben we bordjes geplaatst die

⁶

De Open Monumentendag wordt jaarlijks georganiseerd door het Comité Open Monumentendag Purmerend. Het comité bestaat uit: Gemeente Purmerend, Purmerends Museum, Waterlands Archief, Bibliotheek Waterland, Archeologische Werkgroep Purmerend, St. Nicolaaskerk en de Vereniging Historisch Purmerend. Incidenteel worden activiteiten georganiseerd met Museum Waterland en Cultuurhuis Wherelant.

informatie geven over bepaalde gebouwen of plaatsen.

- We hebben apps ontwikkeld voor de smartphone met een audiotour-rondleiding langs de marktplaatsen van Purmerend en een audiotour rondleiding langs de iconen en symbolen van Purmerend.
- We werken sturend en coördinerend mee aan het organiseren van evenementen rond erfgoed en dragen financieel bij aan erfgoedpromotie. In 2016 is bijvoorbeeld meegewerkt aan het organiseren van activiteiten rond 100 jaar watersnoodramp. Voor 2017 is gewerkt aan activiteiten rond de in 1917 opgerichte kunstenaarsgroep De Stijl, waar de beroemde Purmerendse architect J.J.P. Oud een belangrijke rol in heeft gespeeld.
- Het digitaal publiekelijk raadpleegbaar maken van de erfgoedkaart zorgt voor het delen van kennis over het verleden van Purmerend.

Verder komt op de nieuwe erfgoedwebsite informatie te staan over het aanvragen van monumentenvergunningen, monumentensubsidies. Ook worden er links op geplaatst naar andere websites die informatie over de geschiedenis en het erfgoed van Purmerend bevatten.

6.3. Conclusie

Er gebeurt al veel op het gebied van het promoten van het Purmerendse erfgoed. We willen doorgaan met het delen van kennis over het erfgoed. Particuliere initiatieven daartoe zullen we in principe positief ontvangen.

Samenvatting:

er gebeurt al veel op het gebied van het promoten van het Purmerendse erfgoed. We blijven dit stimuleren.

Hoofdstuk 7 Samenwerken in de regio

Is Purmerend op zichzelf al een stad met historie, het ligt ook nog middenin een gebied met veel cultuurhistorie. Het vormt het hart van de regio Waterland, temidden van de schilderachtige dorpen in de Beemster, de Wormer, Waterland en Edam-Volendam. Het nationale landschap Laag-Holland ligt in de buurt, evenals de twee (!) werelderfgoederen Beemster en (delen van) de Stelling van Amsterdam. Samenwerking met omliggende gemeenten op het gebied van erfgoed ligt voor de hand. Dit hoofdstuk beschrijft op welke manieren samenwerking nu al plaats vindt en waar er ruimte is voor aanvulling.

7.1 Erfgoedpromotie

In hoofdstuk 5 hebben we al beschreven op welke manieren we samenwerken in het kader van erfgoedpromotie. Op het gebied van Open Monumentendag werken we samen met omliggende gemeenten. Afhankelijk van het jaarlijkse thema worden de programma's met activiteiten, bijvoorbeeld een fietsroute, afgestemd. Ook leveren we bijdragen aan samenwerking rond evenementen rond historische gebeurtenissen. We blijven dergelijke themagebonden samenwerkingsverbanden doorzetten.

7.2 NMF Erfgoedadvies

NMF Erfgoedadvies is de regioarcheoloog voor de Gemeente Purmerend. Met hen hebben we altijd goed contact onderhouden, ook vaak themagebonden. NMF Erfgoedadvies is voortgekomen uit de fusie per 1 januari 2017 van de Stichting Cultuurcompagnie Noord-Holland met de Stichting Nationaal Museumfonds (NMF). NMF is de exploitant van Archeologiecentrum Huis van Hilde, gevestigd te Castricum. Met de nieuwe stichting, NMF Erfgoedadvies, wordt de samenwerking op het gebied van archeologie en cultuurhistorie voortgezet.

7.3 Steunpunt Monumenten en Archeologie

Het Steunpunt Monumenten en Archeologie wordt in opdracht van de provincie Noord-Holland en de RCE uitgevoerd door NMF en MOOI Noord-Holland. De missie van het Steunpunt is gemeenten te ondersteunen bij alle wettelijke taken op het gebied van erfgoed. Het Steunpunt biedt kennis en mogelijkheid tot netwerken met

andere gemeenten en professionals.

7.4 Werelderfgoederen

Er is een nauwe samenwerking tussen drie werelderfgoederen die in de omgeving van Purmerend liggen, namelijk De Beemster, de Stelling van Amsterdam en de Amsterdamse Grachtengordel. De drie werelderfgoederen ontwikkelen gezamenlijk promotiemateriaal, maar ook fietstochten. De fietstocht van Amsterdam naar de Beemster komt ook door Purmerend. Ondernemers in de drie werelderfgoederen worden betrokken bij de samenwerking om het draagvlak voor het erfgoed, maar ook de bekendheid ervan te vergroten. Onderzocht zal worden hoe het voor onze gemeente interessant is om te onderzoeken hoe hier voordeel uit gehaald kan worden. Unesco is een sterk merk en kan ook ter promotie van Purmerend worden ingezet en om geïnteresseerden in cultuurhistorie naar Purmerend en omstreken te trekken.

7.5 Metropoolregio Amsterdam

We werken binnen de Metropoolregio Amsterdam (MRA) samen met regiogemeenten op het gebied van cultuur en cultuurhistorie.⁷ De 'Cultuurimpuls' richt zich op afstemming en versterking van het cultuuraanbod en op toeristische profilering op MRA-schaal. Hierbij wordt ook gekeken hoe cultuurhistorie kan bijdragen aan het bepalen van de identiteit van de MRA. Onderzocht wordt of het mogelijk is om de MRA-identiteit te bepalen aan de hand van één historisch verhaal door het bundelen van de verhalen van de diverse deelregio's en het opstellen van een kaart waarop alle cultuurhistorische waarden van de regio zijn weergegeven. Deze kaart kan worden gebruikt

⁷ De Metropoolregio Amsterdam (MRA) is een samenwerkingsverband van 32 gemeenten, de provincies Noord-Holland en Flevoland en de Vervoerregio Amsterdam. De MRA strekt zich uit van IJmuiden tot Lelystad, en van Purmerend tot de Haarlemmermeer. Binnen de MRA werken de partners vanuit een gedeelde visie aan een krachtige, innovatieve economie, snellere verbindingen en voldoende en aantrekkelijke ruimte voor wonen, werken en recreëren. Purmerend en Beemster maken deel uit van de MRA-deelregio Zaanstreek-Waterland.

als waardenkaart, kansenkaart en attentiekaart bij ruimtelijke ontwikkelingen, keuze voor woonmilieus en toerisme. Een dergelijke kaart biedt kansen voor Purmerend en sluit nauw aan op dit integrale erfgoedbeleid en bijbehorende erfgoedkaart. Als de regionale MRA-kaart daadwerkelijk wordt opgesteld en de cultuurhistorische waarden van Purmerend hierin ook worden opgenomen, zal het erfgoed van Purmerend bredere bekendheid verwerven. Dit biedt vervolgens ook kansen op het gebied van toerisme en het trekken van meer bezoekers naar de stad.

Het project 'Amsterdam bezoeken, Holland Zien' tracht toeristen te verleiden om naast Amsterdam ook de regio te bezoeken. Vanuit dit MRA-project

zijn subsidies beschikbaar voor het stimuleren van het toerisme in de regio en het aanpakken van knelpunten die de toeristische aantrekkelijkheid belemmeren. We gaan onderzoeken of er een koppeling gemaakt kan worden tussen het Purmerendse erfgoed en de regionale samenwerkingsverbanden op het gebied van toerisme en of daar subsidie voor kan worden verkregen.

Samenvatting:

we blijven samenwerken met omliggende gemeenten en samenwerkingsverbanden om het erfgoed te promoten en te stimuleren.

Hoofdstuk 8 Inzet erfgoed op andere beleids-terreinen

Erfgoed staat niet op zichzelf. Het is ook onderdeel van andere beleidsterreinen. Dit hoofdstuk beschrijft op welke manieren de gemeente Purmerend erfgoed op andere beleidsterreinen inzet.

8.1 Ruimtelijke ordeningsbeleid

Het Besluit ruimtelijke ordening verplicht gemeenten om in haar bestemmingsplannen aan te geven op welke manier rekening is gehouden met cultuurhistorische waarden. Erfgoed maakt op die manier dus al integraal onderdeel uit van het beleidsveld ruimtelijke ordening. Zoals in hoofdstuk 3 al is aangegeven toen het ging over onze visie op het erfgoed, is het ons streven om de cultuurhistorische waarden meer in de openbare ruimte zichtbaar te laten worden en een inspiratiebron te laten zijn bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen. Erfgoed wordt daarmee nog belangrijker als deel van ons ruimtelijke ordeningsbeleid. Als gevolg van de invoering van de Omgevingswet, waarvan het nog onduidelijk is op welke datum deze zal worden ingevoerd, zal de

gemeente een omgevingsvisie (moeten) opstellen. De eerste aanzet hiertoe is gegeven met de begin 2017 uitgebrachte Agenda Purmerend 2040. Hierin wordt een integrale visie voor (de ontwikkeling van) de fysieke leefomgeving op de lange termijn gegeven en erfgoed zal hiervan een onderdeel zijn.

8.2 Toerisme- en recreatiebeleid

In het algemeen geldt dat hoe meer erfgoed er in de vorm van rijksmonumenten, beschermd stadsgezicht en musea op de bestemming aanwezig is, hoe groter de kans dat een bestemming wordt gekozen voor een vakantie of dagtrip.⁸ Erfgoed is dan ook van grote waarde voor het toerisme en de recreatie in een gemeente. In de gemeentelijke Nota Toerisme 2011-2020, vastgesteld in 2010, hebben we al onderkend dat

⁸

Platform 31, Cultureel erfgoed op waarde geschat. Economische waardering, verevening en erfgoedbeleid (z.p., 2013) 72.

de ligging nabij de werelderfgoederen Beemster en (delen van) de Stelling van Amsterdam kansen biedt op toeristisch en recreatiegebied. Het historische centrum wordt als van zeer grote waarde voor Purmerend gezien.⁹ Hierin hebben we uitgesproken dat bij toeristische evenementen aangesloten moet worden bij de historie. In de verdere ontwikkeling van het toerismebeleid zal het erfgoed van Purmerend en de omgeving dan ook worden betrokken. Ook in de Agenda Purmerend 2040 hebben we aangegeven dat Purmerend zich als een aantrekkelijke verblijfsstad wil profileren, dat de historische binnenstad daar een van de ingrediënten voor is en dat we inzetten op recreatie en toerisme.

De Nota Toerisme 2011-2020 zet al in op het ontwikkelen van een wervende, promotionele website waarin de historie van Purmerend en omgeving verhalend wordt uitgelicht. Via deze website worden dan alle toeristisch relevante zaken gecommuniceerd. De website van de VVV in Purmerend, bereikbaar via de website www.laagholland.com, is hieruit voortgekomen. De historische informatie die hierop is weergegeven is echter beperkt. De erfgoedpagina op de

website die in het kader van dit erfgoedbeleid is opgezet, biedt een veel uitgebreider overzicht van het erfgoed van Purmerend.

8.3 Stadspromotie

Erfgoed is een belangrijke speler in het kader van de stadspromotie. De historie van Purmerend en de omliggende cultuurlandschappen zijn een sterke troef in het promoten van de stad en het verbeteren van het imago. Het historisch centrum en het erfgoed wordt ingezet in het kader van de citymarketing. In het verleden zijn verschillende evenementen georganiseerd waarin het erfgoed en de geschiedenis van Purmerend een rol speelden. De cultuurhistorische waardenkaart en de overige kaarten die informatie geven over het verleden en het erfgoed van Purmerend, kunnen hierbij ingezet worden.

Samenvatting:

erfgoed is een integraal onderdeel van andere beleidsterreinen. Erfgoed zetten we in bij ruimtelijke ontwikkelingen, toerisme, recreatie en stadspromotie.

⁹

Gemeente Purmerend, Nota Toerisme 2001-2020 (Purmerend, 2010) 31.

Hoofdstuk 9 Duurzaamheid en energietransitie

Fossiele brandstoffen als kolen, olie en gas raken op termijn uitgeput. De afspraken uit het klimaatakkoord en de overgang naar een andere energievoorziening hebben voor erfgoed grote gevolgen. Ook monumenten moeten verduurzamen en dat zal een extra opgave zijn voor eigenaren. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de gevolgen van deze doelstellingen voor de monumenten en het erfgoed.

9.1 Duurzaamheid van monumenten

Monumenten scoren in materieel opzicht hoog op de duurzaamheidsschaal. Hun bouwstoffen hebben al een lange levensduur en zullen niet gauw als sloopmateriaal het milieu belasten. Duurzaamheid en innovatie lijken namelijk een bedreiging voor de monumentale waarden van het monument. Goed monumentenbehoud en het aanpassen aan hedendaagse gebruiks- en energienormen is niet gemakkelijk te realiseren. Met passende kennis van zaken (monumenteninstandhouding, bouwfysica en installatietechniek) is bijna altijd goede milieuwinst en energiebesparing te bereiken. Als gevolg van energiebesparende maatregelen kan de energierekening van een monument omlaag, waardoor het verdienmodel van een herbesteding sterk kan verbeteren. Door slimme aanpassing of vervanging van installatietechniek kan de energie-efficiëntie extra verhoogd worden. Ook behoort duurzame energieopwekking meestal tot de mogelijkheden. Het gebouw zelf bepaalt daarbij telkens de kansen en beperkingen.

Verduurzamingsmaatregelen zijn het beste uit te voeren tijdens een restauratie of onderhoudsbeurt. Dan kunnen ingrepen gecombineerd worden en ontstaat een integrale en toekomstbestendige kwaliteit van monumenteninstandhouding. Eigenaren van rijksmonumentale woningen kunnen een tegemoetkoming krijgen voor energiebesparende maatregelen tijdens de restauratie. De regeling is ondergebracht bij het Nationaal Restauratiefonds. Eigenaren van rijksmonumenten kunnen uit het fonds een lening met lage rente krijgen, waarvan de opbrengsten weer terugvloeien in het fonds.

Tijdens het vooroverleg van de aanvraag omgevingsvergunning en/of instandhoudingssubsidie

worden eigenaren geïnformeerd en geadviseerd over het verduurzamen van monumenten. Op de erfgoedpagina van de gemeente wordt informatie over verduurzaming opgenomen en een link aangebracht met het Duurzaam bouwloket. Ook wordt onderzoek gedaan naar de mogelijkheden om als gemeente aan te sluiten bij de Groene Menukaart. De Groene Menukaart is een website (www.degroenemenukaart.nl) met een tool voor bewoners van historische panden om te bekijken hoe zij hun pand kunnen verduurzamen. Aan deze website nemen allerlei gemeenten en overheden deel die actief aan de slag zijn met het verduurzamen van hun historische panden voorraad.

Recent is door de rijksdienst in samenwerking met een aantal provincies en andere (monumenten)organisaties de toolkit duurzaam erfgoed gerealiseerd. De toolkit geeft informatie over technieken, materialen en inzichten op het gebied van verantwoorde duurzame maatregelen in beschermde monumenten. De oplossingen sluiten aan bij de toetsingskaders van Monumentenzorg en bieden houvast bij de beoordeling van bouwplannen. De nadruk van de toolkit ligt op de praktische uitvoerbaarheid. De link naar de toolkit is opgenomen op de gemeentelijk website.

Te zijner tijd zullen we afwegen of de Groene Menukaart meerwaarde heeft boven de toolkit duurzaam erfgoed.

9.2 Energietransitie

De energietransitie zal de inrichting van het land en het cultuurlandschap veranderen door de aanleg van windmolenparken zonne-energie.

¹⁰ Het is een grote uitdaging om klimaatneutraal te gaan leven en alleen duurzame energie op te wekken. Erfgoed kan hier een positieve rol

spelen. Als energemaatregelen op een zorgvuldige manier worden opgenomen in de omgeving zorgt dat voor meer maatschappelijk draagvlak. Het cultuurlandschap kan ingezet worden bij windenergie, zonne-energie en bio-energie (biomassa) projecten. Er zijn drie ontwerpstrategieën om duurzame energie in te passen in het cultuurlandschap: in stand houden, inpassen en transformeren. Het inpassen van duurzame energievormen in het cultuurlandschap is altijd maatwerk. Elke locatie vraagt om een andere ontwerpoplossing. Voor alle strategieën geldt dat duurzame energievormen reversibel zijn en dus ook weer zijn terug te draaien. We volgen de ontwikkelingen op het gebied van energie en duurzaamheid en kiezen de voor het erfgoed passende oplossingen en mogelijkheden.

Samenvatting:

De klimaatdoelen van de overheid hebben ook hun weerslag op het erfgoed. We volgen de ontwikkelingen op het gebied van energie en duurzaamheid en kiezen de voor het erfgoed passende oplossingen en mogelijkheden.

¹⁰

De energietransitie is onderdeel van een bredere maatschappelijke transitie. Gemeenten zullen de energietransitie mee moeten nemen in hun omgevingsvisies- en plannen en in regionale of thematische programma's. De overheden zullen de energietransitie zoveel mogelijk moeten integreren en combineren met andere maatschappelijke opgaven, ook op het gebied van investeringsmogelijkheden.

Hoofdstuk 10 Toezicht en handhaving

Naleving van de wetgeving op het gebied van erfgoedzorg en handhaving in het geval er iets schort aan die naleving, is essentieel voor een goede erfgoedzorg. In dit hoofdstuk beschrijven we onze voornemens op het gebied van handhaving en toezicht.

10.1 Instandhoudingsplicht monumenten

In de nota Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving Purmerend 2016-2019 (vastgesteld op 22 december 2015) hebben we de bestuurlijke uitgangspunten en beleidskeuzes over de regelgeving op het gebied van het omgevingsrecht, APV en bijzondere wetten beschreven. Monumenten en archeologie maken hier ook onderdeel van uit. In de nota hebben we prioriteiten en operationele doelstellingen voor de vergunningverlening, toezicht en handhaving geformuleerd. Ook hebben we beschreven op welke wijze we ervoor zorgdragen dat wet- en regelgeving wordt nageleefd.

We willen een veilige, schone en gezonde woon-, werk- en leefomgeving voor onze burgers en bedrijven. Dat willen we bereiken door de duurzaamheid, veiligheid en leefbaarheid te vergroten en te waarborgen. Belangrijke waarden hierbij zijn ‘schoon, heel, gezond en veilig’. Een servicegerichte, professionele dienstverlening op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving levert hieraan een belangrijke bijdrage. In het collegewerkprogramma 2014-2018 is aangegeven dat we “van buiten naar binnen” werken. In de aanpak van problemen krijgen de eigen verantwoordelijkheid en betrokkenheid van burgers en bedrijven een belangrijke rol. We zetten sterk in op wijkgerichte of gebiedsgerichte handhaving en gaan in gesprek met burgers en bedrijven.

Met de inwerkingtreding van de Erfgoedwet is de instandhoudingsplicht voor rijksmonumenten in de wet geregeld. In de bij deze nota vast te stellen erfgoedverordening is een expliciete

instandhoudingsplicht voor gemeentelijke monumenten en een strafbepaling opgenomen.

Belangrijk bij handhaving van de instandhoudingsplicht is dat de mate van handhaving in verhouding staat tot de overtreding. Proportioneel is het opleggen van (tijdelijke) maatregelen om monumenten wind- en waterdicht te houden.

We gaan het toezicht op de monumenten planmatig uitvoeren. De mate van onderhoud van de monumenten wordt geïnventariseerd, om inzichtelijk te maken hoe het met het onderhoud is gesteld. Hierdoor handhaven we doelmatig de instandhoudingsplicht en voorkomen we op een effectieve manier verdere schade aan monumenten.¹¹

10.2 Monumentenzorg en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen

Elk bouwwerk dat vergunningplichtig is op grond van de Wabo, krijgt met de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) te maken. Het Bouwbesluit is na invoering van de Wkb geen onderdeel meer van de toetsing vooraf door de gemeente en de gemeente houdt tijdens de uitvoering ook geen toezicht meer op de naleving van het Bouwbesluit. Bij vergunningplichtige bouw moet de aanvrager van de omgevingsvergunning straks een ‘kwaliteitsborger’ aantrekken, die gerechtigd is een voor het bouwwerk geschikt ‘instrument’ toe te passen, waarmee de kwaliteit wordt geborgd. Het instrument is de beschrijving van een werkwijze die de kwaliteitsborger moet toepassen op het bouwplan en bouwwerk, zodanig, dat er reden is voor ‘gerechtvaardigd vertrouwen’ dat het bouwwerk voldoet aan het Bouwbesluit.

11

Voor het toezicht op en de handhaving bij werkzaamheden aan gebouwde monumenten is de website www.monumententoezicht.nl ontwikkeld. Het ondersteunt de toezichthouder bij controles op locatie maar heeft geen juridische status. Bij een formele aanschrijving is het altijd noodzakelijk een expliciete verwijzing op te nemen naar de opgelegde vergunningvoorschriften, subsidieverplichtingen of andere eisen uit wet- en regelgeving.

De aanvraag omgevingsvergunning wordt nog wel door de gemeente getoetst aan het bestemmingsplan en de welstandsnota. Ook verandert de toetsing door de gemeente van de monumentale waarden niet. Nieuw is dat de aanvraag door de gemeente wordt getoetst op het toegepaste instrument van kwaliteitsborging en de ingeschaalde kwaliteitsborger.

In geval van conflicterende en/of strijdige eisen gaat de omgevingsvergunning, activiteit monument, vóór het Bouwbesluit. De monumentendeskundige van de gemeente zal bij strijdige eisen moeten worden geraadpleegd. Dit kan zich gedurende de gehele uitvoeringsfase voordoen, omdat de echte monumentale waarden vaak tijdens de uitvoering zelf te beoordelen zijn op hun aanwezigheid, hun cultuurhistorische en bouwtechnische kwaliteit. Goede en vroegtijdige afstemming tussen de gemeente en de kwaliteitsborger is noodzakelijk om spanning tussen beide belangen (het toezicht op de monumentale waarden versus het toezicht op het Bouwbesluit) te voorkomen. Afwijken van het Bouwbesluit is alleen toegestaan als door het voldoen aan die regels een strijdigheid met de omgevingsvergunning, activiteit monument, ontstaat.

Bij gereedmelding van het bouwwerk levert de kwaliteitsborger een verklaring waarin inzicht wordt gegeven welk kwaliteitsniveau is gerealiseerd in relatie tot de monumentale waarden. Wanneer is afgeweken van het Bouwbesluit vanwege de monumentale waarden moet de noodzaak daartoe specifiek blijken uit de omgevingsvergunning of een aanvulling daarop. Deze toestemming door de gemeente moet blijken uit een verklaring of bijlage. De geplande invoering van de Wkb is 1 januari 2018.¹² De komst van de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen wijzigt de praktijk van het houden van toezicht en mogelijk ook het toezicht op monumenten. Op welke manier dit zich zal ontwikkelen is op dit moment nog niet te zeggen.

Samenvatting:

Handhaving van de instandhoudingsplicht is belangrijk om de monumenten in goede staat te houden. We gaan het toezicht op deze plicht planmatig uitvoeren. De komst van de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen wijzigt de praktijk van het houden van toezicht en mogelijk ook het toezicht op monumenten. Op welke manier dit zich zal ontwikkelen is op dit moment nog niet te zeggen.

¹²

De plenaire behandeling van het voorstel door de Eerste Kamer vond plaats op 4 juli 2017. De stemming over het voorstel is op 11 juli 2017 op verzoek van de minister van BZK aangehouden.

Hoofdstuk 11 Financiën

In dit hoofdstuk beschrijven we welke financiële middelen we ter beschikking hebben voor de erfgoedzorg.

11.1 Particuliere initiatieven

Regelmatig krijgen we subsidieaanvragen van instellingen of particulieren die een initiatief op erfgoedgebied willen ontplooiën. Het gaat dan vaak over het ontsluiten van erfgoed voor publiek door middel van exposities, publicaties etc. Dergelijke initiatieven vanuit de samenleving behandelen we integraal. Dit betekent dat vanuit erfgoed, toerisme, economie en kunst en cultuur wordt beoordeeld of subsidieverstrekking mogelijk is. Voor dit soort initiatieven is geen structureel budget beschikbaar, maar als het gaat om erfgoed wordt dit uit de bestaande budgetten voor archeologie en monumenten betaald.

11.2 Archeologie

In de begroting is voor archeologie een structureel budget opgenomen. Dit budget wordt onder andere ingezet voor archeologische onderzoek, het opstellen van programma's van eisen voor archeologisch onderzoek, de (wettelijk verplichte) publicaties van archeologisch onderzoek en de inhuur van de regioarcheoloog van NMF. Om de lastendruk van archeologisch onderzoek bij de initiatiefnemers (verstoorders van de bodem) te beperken worden de programma's van eisen voor archeologisch onderzoek in opdracht en op kosten van de gemeente opgesteld. De invoering

van de Wet op de Archeologische Monumentenzorg (2007) is gepaard gegaan met een uitkering in het gemeentefonds als bestuurslastenvergoeding en een bijdrage voor excessieve kostenuitkering vanuit het Rijk. Dit bedrag maakt onderdeel uit van het reeds bestaande budget voor archeologie.

11.3 Monumenten

Voor het subsidiëren van restauratie en onderhoud aan gemeentelijke monumenten hebben we in de begroting een structureel budget opgenomen. In deze nota wordt voorgesteld dat een aantal nog niet beschermde objecten, grotendeels uit de periode na 1940, wordt gewaardeerd. Na architectuur- en bouwhistorisch onderzoek volgt hieruit mogelijk bescherming op basis van de Erfgoedverordening. Naar verwachting leidt een eventuele uitbreiding van het aantal gemeentelijke monumenten voornamelijk tot consequenties voor de hoogte van het jaarlijkse subsidiebudget.

Samenvatting:

Er wordt geen structureel extra budget ingezet voor erfgoed. De reeds bestaande budgetten voor monumenten en archeologie zijn toereikend voor de doelen die we onszelf gesteld hebben.

Hoofdstuk 12 Concrete vervolgacties

In het kader van dit erfgoedbeleid gaan we een aantal concrete acties ondernemen. Enkele hiervan zijn in deze nota al eerder genoemd, enkele nog niet. We hebben ze hier voor de overzichtelijkheid bij elkaar gezet.

Cultuurhistorische verkenning Westerweg

Met het oog op de toekomstige nota ruimtelijke kwaliteit wordt een historische verkenning voor de Westerweg opgesteld. Deze weg stamt uit de tijd van de droogmaking van de Purmer (1622) en heeft een karakteristiek aanzien vanwege de vele stolpboerderijen die hier langs staan. In het recente verleden is een aantal verzoeken ingediend om op percelen langs de Westerweg bebouwing op te richten. Er is behoefte aan een kader voor ruimtelijke ontwikkelingen langs deze weg. Dit kader zou een cultuurhistorische verkenning van de Westerweg moeten bevatten. Dit onderzoek kan vervolgens als input dienen voor de omgevingsnota.

Financiering excessieve kosten archeologisch onderzoek

We gaan een methodiek ontwikkelen voor de financiering van onevenredig hoge kosten bij archeologische onderzoeken.

Onderzoek naar monumentwaardigheid verscheiden bouwwerken

In 2011 is voor het laatst een groot aantal panden aangewezen als gemeentelijk monument. Deze panden bevinden zich allen in de historische binnenstad. Bij de inventarisatie is ook alleen naar dit gebied gekeken. Uit de inventarisatie die in het kader van dit erfgoedbeleid en het opstellen van de Cultuurhistorische Waardenkaart is gedaan, blijkt dat in de rest van Purmerend zich ook een aantal historische en karakteristieke gebouwen en bouwwerken bevinden die een beeldbepalende rol hebben in hun omgeving. Een groot deel hiervan

betreft objecten van na de jaren 1940, met name uit de wederopbouwperiode. Het gaat hier om:

- a. Doopsgezinde Kerk (vml. kapel van de St. Liduinastichting), Liduinatuin 44, uit 1912;
- b. Marijkeschool, Violenstraat 6, uit 1956;
- c. Taborkerk, Maasstraat 2, uit 1971;
- d. Purmerkerk, Westerweg 50, uit 1959;
- e. Hoogstraat 42 (vanwege houtskelet uit 16e/17e eeuw);
- f. Apostolische kerk, Zonnelaan 4, uit 1972;
- g. Een tegelwand van het station Purmerend, uit 1958;
- h. Een weidemolen in de Purmer, bouwjaar onduidelijk;
- i. Een gemaal aan het Oudelandsdijkje uit 1879;
- j. De begraafplaats aan de Overweerse polderdijk, eind 19e eeuw;
- k. De begraafplaats aan de Nieuwstraat, 17e eeuw;
- l. Beemsterburgwal 2-3, eind 19e eeuw.

Als deze panden/objecten blijken te voldoen aan de criteria voor monumentwaardigheid, is het doel instandhouding. We gaan onderzoek doen naar de monumentwaardigheid van de genoemde bouwwerken.

Onderzoek naar subsidiëringmogelijkheden vanuit Metropoolregio Amsterdam

We gaan onderzoeken of er een koppeling gemaakt kan worden tussen het Purmerendse erfgoed en de regionale samenwerkingsverbanden op het gebied van toerisme. Een resultaat kan zijn subsidiëring vanuit de MRA van het toeristisch aanbod.

Colofon

Uitgave

Gemeente Purmerend

Purmersteenweg 42

1441 DM Purmerend

Postbus 15

1440 AA Purmerend

T (0299) 45 24 52

E info@purmerend.nl

Projectgroep

Martin Deinum, Atie Schenk, Marc Jansen, Merle

Pijlman, Janneke van Dijk, Claire Troost, Myra

Zweers, Frans Koelemeijer, Fia Sanders

Technische ondersteuning

Marco Wijers, Tekin Uslu

Foto's

Martin Deinum, Waterlands Archief, gemeente

Purmerend

Datum vaststelling: 2 november 2017

